

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 2. aprila 2026 • Leto 36, št. 13

**ŽELIMO VAM BLAGOSLOVLJENE
VÜZEMSKÉ SVETKE!**

LETOŠNJE DRUŽENJE S POEZIJO V KOSOVELOVEM DUHU

Unesco je 21. marec za svetovni dan poezije razglasil leta 1999 in poudaril, da predstavlja priložnost za počastitev pesnikov, oživitve tradicij pesniških recitalov, spodbujanje branja, pisanja in poučevanja poezije ter njeno povezovanje z dru-

ga ga spoznajo tudi tukaj, zlasti mladi,« je dejal eden glavnih promotorjev dogodka, predsednik Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja Štefan Kardoš. V vlogi pedagoškega asistenta je svojim porabskim učencem Kosovela predstavil

Tudi letošnja pesniška kavarna je pritegnila lepo število bralcev poezije in drugih gostov. Srečanje je povezovala svetovalka za porabsko narodnostno šolstvo Valentina Novak.

gimi umetnostmi. Ker je ta dan letos padel na soboto, so tretjo, zdaj že tradicionalno pesniško kavarno na slovenskem generalnem konzulatu v Monoštru priredili 23. marca.

Vsakoletno srečanje ljubiteljev poezije iz Porabja in Pomurja poteka pod geslom *Kava povezuje, poezija poVeže*, kar ni naključno. »V zameno za prebrano pesem ponujamo kavo, sok in pecivo,« nam je še pred začetkom dogodka zaupala gostiteljica, slovenska generalna konzulka Dubravka Šekoranja. »Želimo spodbuditi književno ustvarjalnost porabskih Slovencev vseh generacij, zlasti pa mlajših. Odziv je vsako leto velik in prisluhnemo lahko vse več izvornim porabskim pesmim.«

Letošnja pesniška kavarna je bila drugačna tudi zaradi Kosovelovega leta, ki ga je ob stoletnici smrti pesniške legende Srečka Kosovela razglasila slovenska vlada. »V Porabju je ta genialni pesnik manj znan, dobro pa je,

skozi igro. »Z osnovnošolci in dijaki smo po njegovem zgledu izdelovali lepljenke. Mladi so imeli na voljo časopise, pripravljali so izrezke in iz njih ustvarjali različne podobe in sestavljenke pomenov. Tako so oblikovali nove smisle.«

Izdelki porabskih osnovnošolcev in gimnazijcev so bili razstavljeni na panojih v sejni dvorani generalnega konzulata, ki se je do 14. ure napolnila do zadnjega kotička. Na kavarniških mizah so gostje našli liste, lepilo in izrezke iz časopisov ter dobili nalogo, da do konca srečanja sestavijo svojo lepljenko s sporočilom.

V nadaljevanju je druženje usmerjala višja pedagoška svetovalka Valentina Novak in povzela misel predsednika Društva slovenskih pisateljev (prav tako zamajškega Slovenca) Marija Čuka: v Kosovelovem letu je pomemben »pesniški in človeški krik, da bi se spet vrnili k izviru humanizma in humanosti, pravičnosti in smisla«. Moderatorica je

vprašala najmlajše, kako jih je nagovorila Kosovelova poezija, ki so jo brali pri pouku slovenskega jezika, in jih povabila na namišljeni oder. Osnovnošolci so interpretirali Kosovelove pesmi različnih zahtevnostnih stopenj: Zoltán Nagy iz Števanovcev na primer preprosto Brinjevko, učenke osmega razreda z iste dvojezične osnovne šole pa težje Integrale. Zanimivo je bilo prisluhniti izmenični slovenski in madžarski deklamaciji pesmi Človek pred zrcalom v izvedbi dveh gornjeseniških učenk. Fanta z iste šole sta s pravim igralskim talentom interpretirala Kosovelov znameniti konstrukt z naslovom Kons. 5. Gimnazijca sta naredila še korak naprej: po branju Kosovelovih pesmi je Dávid Kertész predstavil svojo avtorsko izpoved o materi in starem očetu, medtem ko je Melissza Sas prebrala svojo pesem o pomladi. Bila sta prva ustvarjalca, ki sta kot darilo za lastno pesem dobila skodelico s šaljivima verzoma: »Bejlo mlejko, čaren kafej ... Gda boš mejla cajt, povej!«

Pesniške kavarne na slovenskem generalnem konzulatu so zmeraj popestrjene tudi z glasbenimi vložki. Pedagoški asistent Gašper Gomboc je za srečanje pripravil nevsakdanjo interpretacijo hudomušne pesmi Pražen krompir Zorana Predina, med klavirsko izvedbo je govorno besedo kombiniral s peto. Pavel Toplak je na kitaro zaigral skladbo znamenitega slovenskega kantavtorja Tomaža Pengova, posvečeno mistični ženski Danaji. Avtor tega članka sem prav tako na kitari odigral glasbeno priredbo pesmi Annabel Lee ameriškega pesnika Edgara Allana Poeja, ki govori o ljubezni, ki večno traja tudi po smrti ljubljene osebe. Be-

sedilo v porabskem narečju je staro desetletje in pol, lani decembra pa je dozorelo še za uglasbitev.

V drugem delu srečanja so se z avtorsko poezijo izkazali še odrasli gostje. Porabska študentka Noémi Illés je prebrala svojo dodelano pesem z naslovom Svojim koreninam, v kateri izpoveduje svoj odnos do dediščine in se

poezije s slovenske strani meje. Svojo pesem Ne moreš biti kriva ti je prebral Štefan Kardoš, svoje družbenokritične verze v prekmurškem narečju pa je interpretiral Branko Pintarič. Soimenjak Kosovela Srečko Kalamar se je tokrat oglašil z ljubezenskima pesmima v knjižnem jeziku, oba jezikovna koda v pesmi Vsak dan je rojstni

Leto 2026 je bilo razglašeno za Kosovelovo leto, zato so se s pesnikom Krasa, bolečine in lepote ukvarjali tudi na porabskih dvojezičnih in narodnostnih šolah. Števanovske učenke so na druženju interpretirale zahtevne Integrale, poslušal jih Štefan Kardoš.

sprašuje o prihodnosti skupnosti. (Noémi bo ena od štirih porabskih ustvarjalcev v nastajajočem pomursko-porabskem mladinskem pesniškem zborniku.)

Avtor tega zapisa sem interpretiral dve svoji novi ljubezenski pesmi: knjižnoslovenska govori o neutušljivem hrepenenju po izgubljeni ljubljeni osebi, porabskoslovenska pa o »pisarniški romanci« s srečnim koncem. Predsednica Zveze Slovencev Andrea Kovács je prispevala pesem madžarskega pesnika Attila Józsefa o materi – tokrat v posrečenem porabskem prevodu. Direktor Radia Monošter Attila Bartakovič se je pripravil s pesmijo Nekoga moraš imeti rad Ivana Minattija, s katero se je prvič srečal pred 53 leti.

Slovenska generalna konzulka v pesniško kavarno vselej povabi tudi ljubitelje

dan pa je prepletel Roman Buzeti. Vrsto bralcev je končala generalna konzulka Dubravka Šekoranja, ki je – podobno prejšnjima letoma – interpretirala filozofsko pesem velikega perzijskega pesnika Hafeza.

Letošnje druženje s poezijo je imelo še dodaten namen: nekoliko starejše porabske udeležence so pobudniki želeli povabiti k natečaju Porabske litere, ki ga bodo letos razpisali že petič. Idejni oče Štefan Kardoš upa, da jim bo uspelo odkriti še kakšnega skritega porabskega pisatelja. Ob koncu srečanja pa je še poudaril: »Zdi se mi, da živimo v časih, ko je komunikacija en sam šum. Zato je zelo dobrodošlo, da nam poezija – ki je izčiščena in strnjena govorica – dá neko upanje, da smisel še obstaja in da ga je mogoče najti.«

-dm-

Stare vüzenske šege

Od papanice (pepelnice) do veukoga petka je post. V postnom cajti so inda vsikši petek molili v cerkvi štacije.

Oltar so pokrili s črni prtom. V števanovskom farofi smo 2010. leta našli edno lejpo postno tablo, štero od tistoga mau leko vidite v Kūharovoj spominskoj iži na Gorenjom Siniki.

Vüzenski svetki se začnejo s cvejtno nedelo. V Europi so v 10. stoletji začnili nositi v cerkev blagoslavlat zelene veje ali

mačice. Na spomenek toga, ka je Jezoš na somari prišo v Jeruzalem, pa so paut pred njim nastilali s palmovimi vejkami. Pri nas so k mačicam ništerni narcise tō cūjdjali v pūše, šteroga so nesli blagoslavlat. Narcisa je simbol Jezušovoga goristanenja od mrtvi. V naši vesnicaj so inda na cvejtno nedelo blagoslovlene mačice nutpikali v slamatno strejo prauti treskanji. Gda je biu viher, pa so en par blagoslovljeni mačic ličili v špajeti na ogenj, aj viher taminé.

Gospaud Janoš Kūhar so do svoje smrti (1987) na Gorenjom Siniki na veuko soboto zrankma pred cerkvov pod tōrmom blagoslovlili ogenj, v cerkvi pa vodau pa svejče. Pomagali so ma dvornicke pa zvonar. Zvonar je falajček glažojne ali gledalo prauti sunci pa enoma tauplini (kresilna goba/taplógomba) držo, tačas ka se je taupli nej vüž-

go. Taupli je viso na drauti in so ga mogli dvornicke naglo kaulivrat goniti tačas, ka je nej s plamenom

Postna oltarna tabla iz Števanovcev v Kūharovoj spominskoj iži

goro. S tem plamenom so gospaud nutpodžigali bukove parkauline. Gda so parkaulinge dojzgoreli, so gratali vaugardje (žer-

Remenke, štere je za Muzej Avgusta Pavla pofarbala Hilda Čabai z Gorenjoga Sinika

javice/parázs). Žerdjavo vaugardje so lidgé odnesli domau v piskraj na drauti. Doma so te vaugardje v špajet ličili in na tom ognji so kūjali vüzensko šunko. Kūjano šunko so v nedelo zrankma nesli v cerkev svečat.

Na veuko soboto so nosili lidgé bejle svejče svečat v

cerkev. V cerkvi so svejče dojdevali na stube pred oltarom. Vsikši je na svojo svejčo zvezo nikši šnajtekli ali papir, ka go je po blagoslavljanji najšo. Če so v stolicaj sejdli pa v rokaj držali svejčo, te je blagoslov tō valani būu. Blagoslovljeno svejčo so nūcali več lejt. Samo te so nesli nauvo svejčo svečat, če je stara že dojzgorejla. Na vüzen blagoslovljeno svejčo so nūcali, če so mrtveca meli pri rami. Če pa koga gut bolo, so ga s plamenom blagoslovljene svejče vračili. V cerkvi so veuko vüzensko svejčo vüžgali, štero so več lejt nūcali, tačas ka je nej dojzgorejla. Kusta vüzenska svejča má pet zlati gumbov. Tau je Kristošovi pet ran.

Na veuko soboto so gospaud blagoslovlili krstno vodau. Za tau so mogli iz Sombotela s pūšpekije pripelati krstni oli. V petek je

ušo zvonar v Somboteu po sveto krizmo. Pri krstnom stūdenci nakli so meli krstno vodau v plejatnoj posaudi za žir. S toga si je vsikši leko neso domau svečano vodau v mali glažaj. Doma so meli svečano vodau v kaslini. V iži na steni, včasik za dverami so meli kropilnico (szenteltvıztartó) s

svečanov vodau. S tem so se zrankma pa zvečer pokrižali. Ništerni pravijo, ka brezi svečane vodé nikan nedejo, za srečno paut go s seuv zemejo.

Na veuko soboto večer je

Inda so s takšimi možari streljali na veuko soboto.

bilau goristanenje. Na Gorenjom Siniki so ojdli od cerkve do mostá više potoka in so se obrnauili (150 mejterov). Najprej so šli dvornicke, za njimi fajbekarge v uniformi z zastalov s svetim Fordjanom. Med možkimi so šle cerkvene kotrige, štere so nosile zastalo s patronušom sv. Ivanom Krstiteľom. Pred nebom sta dve cerkveni kotrigrigi nosili posvejt na dugom štili. Štirge možki so nosili nebo. Pod nebom so nesli gospaud monštrancijo. Za nebom so ojdle dekle z Marijinov zastalov, na konci pa ženske. V procesiji so meli vsi v rokaj goreče svejče. Tačas, ka so gospaud Kūhar bili plebanoš na Gorenjom Siniki, so podje leko s štūkami/možari streljali med procesijov. Strejlanje je oznanjalo Kristošovo goristanenje.

Za vüzen so ženske farbale pisance, pisana dajca ali remenke na veuko srejšo ali veuki četertek. Stopile so svejče in s palcov namalale na dajca motive (grabline, listove, srcénove, tulipan-ske). Dajca so skūjale v piskri z lükovov loškinjov. Vausk se je stopiu in so na ridjavi dajcay bili bejli motivi. Remenke so dobivali mlajši od svoje botre na vüzenski pondejlek. S pisanimi dajcami so se špilali tō. Menjši mlajši so je potačkali, vekši pa peneze v nji lūčali.

Na vüzensko nedelo zrankbilau goristanenje. Na Gorenjom Sinki so ojdli od cerkve do mostá više potoka in so se obrnauili (150 mejterov). Najprej so šli dvornicke, za njimi fajbekarge v uniformi z zastalov s svetim Fordjanom. Med možkimi so šle cerkvene kotrige, štere so nosile zastalo s patronušom sv. Ivanom Krstiteľom. Pred nebom sta dve cerkveni kotrigrigi nosili posvejt na dugom štili. Štirge možki so nosili nebo. Pod nebom so nesli gospaud monštrancijo. Za nebom so ojdle dekle z Marijinov zastalov, na konci pa ženske. V procesiji so meli vsi v rokaj goreče svejče. Tačas, ka so gospaud Kūhar bili plebanoš na Gorenjom Siniki, so podje leko s štūkami/možari streljali med procesijov. Strejlanje je oznanjalo Kristošovo goristanenje. Ma so nesli svečat dajca, (h)ren, šunko in vrganjik v veukoj korblači. Ništerni pa so za vüzenek pekli krū iz pšenične mele z malo ržene mele, pa makove in orejove reteše. Tačas, ka so lidgé pejški ojdli, so s svečanjem leteli domau. Šteri je brz domau prišo, je biu cejlo leto flajsen vert. Na vüzensko nedelo po obōdi so na štiri kıklé njive – gde sta bila posejana pšenica ali žito – nutpiknili po eno mačico, pa molili za dober pauv pa prauti toči. Mačice so prva doma pošprickali s svečanov vodau. Kaulivrat njive so ojdli, pa so molili odičeni tau raužnoga venca.

Indašnje šege, indašnje reči. Vūpam se, ka ništerni eške vardjate te šege pa razmejte te reči. Blajženi vüzenek vam želejlm.

Marija Kozar

Na krilih pomladi: štoklje znova doma

Ko se v teh dneh nad panonskimi ravninami znova riše široka krila belih štokelj, se ne vračajo le ptice. Vrača se občutek, da narava kljub spremembam še vedno najde način, da preživi.

V Slovenijo se bele štoklje vračajo s prezimovanja večinoma med 15. marcem in koncem marca. Čeprav je letos njihov prihod (za zdaj,

domovanje, gnezdi po Domanjkovih besedah med 70 in 80 parov. Število se je v zadnjih dveh desetletjih sicer spreminjalo: do leta 2020 je upadalo, nato pa se je ustalilo in ponekod znova začelo počasi naraščati.

Zanimivo je, da se štoklje danes pojavljajo tudi tam, kjer jih nekoč ni bilo. Denimo na Cankovi, v Sebebor-

Dolga pot čez nemiren svet

Večina štokelj iz Slovenije prezimuje v Afriki. Na pot se odpravijo čez Balkan, Turčijo in Bližnji vzhod. Sodobne sledilne naprave kažejo, da se nekatere trenutno zadržujejo v Egiptu, Čadu ali Južnem Sudanu.

A te poti niso brez tveganj. »Gre tudi za območja, kjer

bolj ohranjeni, se štoklje vračajo. Na Goričkem, ki sicer ni tipično območje za to vrsto, so lani zabeležili

vodotokih. V Pomurju naj bi jih bilo le okoli osem parov, dodaja Domanjko.

Prav zato naravovarstve-

Bela štoklja na stebri

saj imajo za vrnitev še čas) nekoliko skromnejši kot v zadnjih letih, razloga za skrb po besedah naravovarstvenikov ni. Nasprotno – za njimi je izjemno lansko leto.

Rekord, ki govori sam zase

Lani je namreč v Sloveniji gneznilo kar 321 parov belih štokelj in ti pari so skupaj vzredili več kot 800 mladičev. To je, kot je povedal naravovarstveni svetnik v Krajinskem parku Goričko in član pomurske sekcije Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije Gregor Domanjko največ od začetka sistematičnega spremljanja števila štokelj leta 1999.

V Pomurju, ki velja za njihovo najbolj prepoznavno

območje, Moravskih Toplicah in drugod. To potrjuje, da se vrsta prilagaja in išče nove možnosti za preživetje, pjasnjuje Domanjko.

Ptice, ki se znajo prilagoditi

Kot poudarja Domanjko, je bela štoklja izjemno prilagodljiva vrsta.

»Štoklje pojéjo skoraj vse, kar leze in hodi.« Na njenem jedilniku so žuželke, dvoživke, manjši sesalci in plazilci. Prav zaradi te raznolikosti se lažje prilagaja spremembam v okolju kot številne druge vrste živali.

Del populacije se zaradi miljših zim sploh ne seli več ali pa prepotuje krajše razdalje. Tiste, ki se še vedno selijo, pa čakajo dolge in nevarne poti.

potekajo vojne,« opozarja Domanjko. Prav zato se del ptic nikoli ne vrne.

Kljub temu vsako pomlad znova priletijo, pogosto na ista gnezda. Odrasli pari ostajajo zvesti svojim domovom, medtem ko mladiči poiščejo nova območja, ker smo na obmejnem območju, je to včasih tudi čez mejo.

Travniki, tiha osnova življenja

Čeprav štoklje delujejo kot simbol podeželja, je njihovo preživetje tesno povezano s kakovostjo prostora.

Ključni so travniki. V Pomurju jih je danes manj kot nekoč, poleg tega so bolj intenzivno obdelani. To pomeni manj hrane in seveda manj priložnosti za ptice.

A tam, kjer travniki ostajajo

Štoklja na njivi

rekordnih 16 gnezdečih parov.

Gnezda na drogovi so pomoč človeka

Pomembno vlogo pri ohranjanju populacije imajo tudi gnezditveni podstavki. Ti pomagajo utrjevati gnezda in zmanjšujejo nevarnosti, povezane z električno infrastrukturo.

Postavljajo jih tam, kjer so pari že uspešno gnezdili. Letos so nove podstavke po namestitvi v Dobrovniku, na Cankovi, Krajni, predvidoma ga bodo tudi v Puconcih.

Vsak podstavek stane med 600 in 1000 evri, a je lahko odločilen za uspešno gnezdenje.

Med človekom in divjino

Bela štoklja je po Domanjkovih besedah ena redkih vrst, ki ostaja tesno povezana s človekom. Gnezdi na strehah, dimnikih, drogovih, skratka v neposredni bližini ljudi. Povsem drugačna je njena sorodnica, črna štoklja, ki živi skrita globoko v gozdovih in ob

niki opozarjajo tudi na pomen ohranjanja vodnih ekosistemov. V Krajinskem parku Goričko bodo tako v teh dneh čistili potoke in odstranjevali odpadke v njih; od plastike do kosovnih predmetov.

»Našli smo že tudi pralni stroj,« pove Domanjko. Takšni posegi pa niso pomembni le za ribe in druge vodne organizme, temveč posredno tudi za ptice, ki so od teh okolij odvisne, kot je črna štoklja.

Zgodba, ki se nadaljuje

Štoklje so več kot le znanilka pomladi. So pokazatelj, kako se narava odziva na spremembe in kako zelo je odvisna od človeka.

Njihov letošnji prihod je morda nekoliko tišji, a številke zadnjih let dajejo razlog za zmeren optimizem. Če bodo travniki ostali, če bodo potoki čisti in če bo prostor še dopuščal sobivanje, se bodo vsako pomlad znova vračale.

Vida Toš

Foto: Gregor Domanjko

BABICA PRIPOVEJDA (1)

Tau je zgodba, štero je Katalin Brasits, po domanje Talanina Kata pripovedjala o svojem žitki.

»1955. leta sem se narodila. Moji stariške so bili

Katalin Brasits v naročji svoje babice

Wachter Teréz, moja mati je bila z Gorenjoga Senika. Moj ati je biu Vogrin István Brasits, z mojo mamo se je spozno v Vasvári. Moj dedek je vsigdar fčele vozo v Vasvár, tam je dosta akacij bilau, tak so fčele mele delo. Potistom so iz tistga med redle, ka so vküper znosle. Oča je biu tü na Seniki z nami. Müva sva bila dva deteta z bratom. Tü smo živali tačas, ka je nej forradalom (revolucija) prišo, pa te so moji stariške odišli, odskočili. Te je dosta lidi na Gorenjom Seniki odskočilo. Največnji je zdaj v Ameriki pa tü pa tam po svejti, uni so vsi leta 1956 odšli, ka so mislili, ka do tam baukše živeli.

Gor sem rasla brezi starišov

Moji stariške so vküper šli, te se je pa tam vanej nika zgaudilo pa nej so vküper ostanili, ge tau ne vejm zaka, ka sem bila še fejest mlada. Potistom sem več nika nej čüla od ate. Ali je

grato betežen ali je mrau, ali daubo nauvo družino. Pojma nejmam. Moja mati mi je te oprvim pisala, gda sem že 18 lejt stara bila. Naša babica tö nej zna-

la, gé je njena hči. Kda je odšla, je povedala, ka bo pisala pismo, pa pisma nej so prišla. Potistom se je več nej brigala za svoje mlajše. Prvo pismo od moje matere je bilau fejest zanimivo. Pisala je, ka če lejko, una vse ka ma v Avstraliji, oda, pa mi tü na Vogrskom naj najdemo nej kakšno hišo, ka stejla nazaj priti. Te sem gratala fejest čemerna pa žalostna in nej sem več stejla, da pride nazaj. Njala me je tü, dostakrat bi go nücala pa je nej bila paulek mene. Te je stejla nazaj priti, gda sem bila že vözraščena pa sem mejla svoje življenje. Vejš, kak lagvo je bilau, gda smo meli materinski den ali za stariše értekezlet (roditeljski sestanek), kisdobos, üttöörö avatás (zaobljuba pionirjev) pa nej mame pa nej oče sem nej mejla. Spomnim se pri avatási, sem Anškenoga Vilmoša ženo Eržiko prosila, ka mi una naj zveže rutico na šinjek, pa je nej prišla, zatau mi go je moja

leranca zvezala. Fejest mi je lagvo spadnilo, ka pri vsakšoma so tam stali stariške, samo pri meni nej. Moj brat Laci se je tü na Seniki naraudo pa ge tö, mati pa je dobila še dva deteta tam v Avstraliji, une so bile Magdi pa Mari. Mari je fejest rano mrla, z Magdinom si pa še zdaj tö dostakrat piševe.

Dejdek naja z bratom nej mogo prejk grajnca spraviti

Moji stariške so se tak zgüčali z babico pa dejdekom, ka oni dejo prejk meje, moj dejdek pa par dni še čaka pa nas tö prejk pošle. Samo tačas se je nika zgaudilo... Moj dejdek je fejest rad emo politiko pa dosta znau o njej, drüгим lidam se tau nej vidlo in so ga žandarge iskali, pa so ga steli tastrliti. Dejdek je tau zvedo in brž üšo v hišo, gé se je naraudo pa se je na paudi skriu v krmo. Žandarge so ga tam tö iskali, vile so v krmo smikali pa tak so iskali dejdeka. Na srečo so ga nej najšli. No, te so žandarge odišli, moj dejdek vöprišo iz krme pa zravan je leto na granjco pa je odskočo v Avstrijo. Un srečno prejkprišo, müva z bratom sva pa tü ostanla z babico pa prababico. Talajnin oče pa mati (doma če hišno ime babice pa dedka pripovedovalke, op. pisca) sta tö mela svojo deco zvün moje matere. Ilonka, Margit pa Ana so bile hčeri pa sina sta tö mela, Djaužina uni so eške njini mlajši bili pa te še zvün nji ge pa Laci. Talajnina mama pa naša prababica Roza so nas gorzranile. Tam vrkaj

na brgej smo živeli, tam je bila Talajnina hiša, kde zdaj paut dé prejk na Verico-Ritkarovce.

Dosta smo delali v mlajšiči pa mladi lejtaj

Ka smo delali, kda smo mladi bili? Te kda smo mi tü ostali je dosta grünta bilau, dosta košaline bilau, krave smo meli pa fejest dosta trbelo delati. Dosta krme smo delali, dosta smo okapali, orali, grblali

Katalin pa njena pausestra Magdalena iz Avstralije

v lasej, ka je trbelo kravam nastilati. Vse, ka je trbelo, vse je na nas ostalo. Mi smo mladi bili, zatau smo krave pasli, krave smo v potok gonili napajat pa taše. Vseposedik smo pomagali doma. Krave smo na tranjkaj pasli, so se nagele, te smo doma nej napajali, ka je v stüdenci dostakrat voda vösfalila, kda sjuča bila, te nej bilau vode v stüdenci. Te smo krave na lanc djali pa smo je v potok pelali, tam so se napile pa mi tö, ka taša čista voda bila. Eške si kamenje spodek vüdo pa dosta rib je nut bilau.

Na njivaj smo tö pomagali okapati babicam. Gda je žetva bila, te smo pa mogli pomagati pauvarze sükati. Svinjam smo travo kosili pa smo v prti domau nosili. Lagvo smo živeli, mlejko smo meli, pejneze pa nej. Kokauši smo tö meli, depa jajce zatok smo nej tjauk geli, probali smo je odavati. Klobase smo gnauk geli, gda je krava skotila pa eno tele bilau, te so v Varaš pelali tisto tele,

ka so ga odali. Te so taše najbola fal klobase küpli, ka smo mi mlajši tak čakali, ka domau pridejo pa 28-aš klobase prinesejo. Tak smo je zvali, 28-aš klobase so bile.

V mlin smo vozili pšenico pa žito, tam so dojsemleli, te doma smo iz tistga mogli krü peçti. Če pšeni-

ca nej zrasla, te smo krüja nej geli. Doma smo meli še kukarco, gra, krumpline. En den smo geli žgonke, drügi den dödüle smo naredli, te na mlejki gra, kapüsto, pekli smo krumpline, zrankma smo mlejko pili pa šmarnik smo geli. Kapüsto zato smo tö meli, fejest dosta kisele kapüste smo naredli, babica je ribala, müva z Lacinom sva pa klačila nutri v škafe. Z Lacinom sva nej mela črejvle, nej sva mela gvan-te, pa šolsko turbo tö nej. (Tadale te leko šteli v naslednji novinaj.)

Stefánia Drávecz

OD SLOVENIJE ...

V državni zbor sedem strank, razlika med prvima najtesnejša doslej

Na 10. parlamentarnih volitvah v samostojni Sloveniji se je v državni zbor uvrstilo sedem list. Po neuradnih izidih Državne volilne komisije in po prešteti skoraj vseh glasovnicah je relativno zmago doseglo Gibanje Svoboda z 29 poslanskimi mandati, enega manj je osvojila SDS. Sledi skupna lista NSi, SLS in Fokus z devetimi poslanci, SD in Demokrati so dobili po šest mandator, Levica skupaj z Vesno ter Resni.ca pa po pet. V novi sestavi državnega zbora bo po trenutnih podatkih 45 dosedanjih poslancev. Med izvoljenimi so vodilni predstavniki večine parlamentarnih strank, med njimi predsednik vlade in prvak Gibanja Svoboda Robert Golob ter predsednik SDS Janez Janša. V parlament so se uvrstili tudi Jernej Vrtovec, Matjaž Han, Zoran Stevanović ter Luka Mesec in Asta Vrečko. Preboj pa ni uspel predsedniku Demokratov Anžetu Logarju in nekaterim drugim vidnim predstavnikom strank. Za poslance je bilo izvoljenih tudi devet aktualnih ministrov in ministrice ter trije župani. Po volitvah se že začene pogovori o oblikovanju nove vlade. Gibanje Svoboda je kot relativna zmagovalka napovedalo pogovore o morebitnem koalicijskem sodelovanju, medtem ko je prvak SDS opozoril na domnevne nepravilnosti in napovedal pritožbe na posameznih voliščih.

Družba Black Cube naj bi obiskala sedež stranke SDS

Direktor Sove je članom operativne skupine sekretariata Sveta za nacionalno varnost predstavil materialne dokaze o obisku treh predstavnikov družbe Black Cube decembra lani na sedežu SDS v Ljubljani. Po navedbah vladnega urada za komuniciranje naj bi dokazi kazali tudi na širše aktivnosti podjetja, ki naj bi pomenile paraobveščevalno delovanje in možno vmešavanje v slovenske volitve. Zbrano gradivo bodo posredovali policiji in tožilstvu. Policija že preiskuje več sumov kaznivih dejanj, med drugim neupravičeno snemanje, zlorabo položaja, podkupovanje in izdajo tajnih podatkov. Afera je odjeknila v zadnjem tednu pred parlamentarnimi volitvami, potem ko so bili javno objavljeni skrivno posneti pogovori.

Zbornik udeležencev literarnih srečanj na Goričkem – in še več

Vodja prekmurske založbe Cajt Branko Pintarič je na svoji domačiji pri Svetem Juriju septembra lani že petič gostil srečanje pomurskih literarnih ustvarjalcev. Prireditev se je

Urednica Lučka Zorko in založnik Branko Pintarič z najnovejšo publikacijo založbe Cajt

porodila iz preproste želje po druženju in poslušanju književnosti sredi goriških gričev ob sončnem zahodu, vlogo koordinatorke ustvarjalcev pa vsakokrat opravlja pesnica in pisateljica Lučka Zorko. Letos sta se protagonista odločila, da nekatere stvaritve udeležencev mini festivala priobčita v zborniku. Ker bi se jima takšna knjiga zdela preskromna, sta k sodelovanju povabila kar petdeset avtorjev iz Pomurja in Porabje. Zbornik z naslovom *Tukaj in zdaj* so 24. marca predstavili v Pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti. Osnovni ton dogodku je z igranjem na violino dala Mirjam Mah Pintarič, tretja pomembna oseba pri izvedbi literarnih srečanj pri Svetem Juriju. Direktorica knjižnice Klaudija Šek Škafar je kot gostiteljica poudarila, da je nastali zbornik odraz nekega prostora in trenutka. V njem je svojo zgod-

bo lahko povedal vsak, tako uveljavljeni avtorji kot tisti, ki šele stopajo na ustvarjalno pot.

Branko Pintarič je poudaril, da je izid zbornika v največji meri omogočilo

Kulturno-umetniško društvo Avgusta Pavla s Cankove. S publikacijo so želeli povezati avtorje v širšem pomurskem prostoru in s tem prispevati h kakovostnejšemu književnemu ustvarjanju v regiji. Odziv literatov naj bi bil po njegovih besedah izjemen. Uredniška dela pri zborniku je opravila Lučka Zorko, ki se je morala usklajevati z vsemi petdesetimi avtorji. Le-te sta večinoma izbrala s Pintaričem, nekatere pa so predlagali ustvarjalci sami. Za publikacijo je vsak literat prispeval nekaj pesmi ali krajši odlomek iz proznega besedila, zbornik pa vsebuje tudi kratke življenjepise avtorjev. Njegova dodana vrednost je, da so mnoga dela napisana v lastnem narečju ustvarjalca, kar zagotavlja izvirnost vseh glasov.

Lučka Zorko je opozorila na dilemo, kdo naj bi pravzaprav bili »pomurski« avtorji. Ali gre za rojene

na tem območju ali tudi za tiste, ki so se priselili pozneje? Rešitev se skriva v naslovu publikacije: vključeni so bili literati, ki v pomursko-porabskem prostoru ustvarjajo *tukaj in zdaj*. (Porabje z dvema narečnima pesmima zastopa pisec tega članka.) Urednica je še poudarila, da ni uporabljala »kvalita-

Predstavitve zbornika je bila lepo obiskana, udeležili so se je tudi številni sodelujoči avtorji.

tivnega sita«, povabljen je bil vsak, ki piše dobro in berljivo literaturo. Eden glavnih ciljev zbornika je namreč tudi ta, da bralci sežejo po knjigah avtorjev, ki jih doslej niso poznali. (Od uveljavljenih imen so med drugimi sodelovali Norma Bale, Klarisa Jovanovič, Štefan Kardoš, Feri Lainšček in Dušan Šarotar.) Glede števila vključenih ustvarjalcev (23 žensk in 27 moških) sta se morala založnik in urednica omejiti, zavedata pa se, da je bilo nemogoče zajeti vse relevantne pisce. Zato pa že razmišljata o drugem delu publikacije.

Predstavitve v soboški knjižnici je bila dobro obiskana, prišli sta dobri dve tretjini avtorjev. Devetnajst od njih je tudi interpretiralo kakšno svoje besedilo, kar je lepo

popostrilo dogodek. Med branji smo lahko prisluhnili kitarški glasbi Iztoka Rodeža ter džezovskim priredbam prekmurskih ljudskih pesmi v izvedbi Sandija Horvata, sicer rednega godca na literarnih festivalih pri Svetem Juriju. Prisotne je pozdravil tudi cankovski župan Danilo Kacijan in izpostavil,

da čeprav imamo vsi svojo lastno govorico, vendarle lahko živimo v sožitju. Zbornik želijo predstaviti tudi drugod, septembra pa zagotovo spet sledi srečanje pomurskih literatov na goriški domačiji. Lučka Zorko je še povedala, da so za naslovnico izbrali sliko Milka Podleska o violini, ki »vstaja« iz kovčka, saj naj bi branja pri Svetem Juriju simbolizirala vstajenje iz teme v ustvarjalno življenje, v nekaj višjega in lepšega. Z Brankom Pintaričem sta želela le izdati knjigo, zdaj pa ugotavljata, kakšno veselje sta naredila povabljenim avtorjem.

Naj bo torej publikacija v veselje tudi bralcem, ki želijo spoznati, o čem se v Pomurju in Porabju piše *tukaj in zdaj*.

-dm-

ZBOR ČLANOV SKD AVGUST PAVEL V SOMBOTELI

Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel je melo letos občni zbor 21. marciuša. Edno vöro pred zborom pa smo držali djilejš člani predsedstva, na šteroga vsikdar pozovemo predsednico Sombotelke slovenske samou-

je bus pelo v Slovenijo na Roglo. Po pauti med krošnjami smo se spoznavali s slovenskimi imeni rauž in drejv, štere tam rastėjo pa stvarin štere tam lejčejo. Lani je bilau sveto leto. »Dveri svetoga leta« smo gorpoiskali v

Zmejs smo si pa goršteli indašnje pripovejsti z Verice, Sakalauvec pa Gorenjoga Sinika. Novembra so Hrvati organizérali Sombotelki narodnostni den, na šterom so naše flajsne ženske rauže redle. Decembra smo se srečali slejdnjo paut, ka bi »staro leto tapozabli«, kak so naši starci gučali. Depa v navo leto smo veselo staučili, ka nas je Alex Cserpnyák porfriško.

pri Gradi na Goričkom si poglednemo razstavo o stari meštrijaj in Marijino cerkev, v šteroj je na slejdnje delo v svojom žitki eričen arhitekt Jože Plečnik. Vozili mo se eške z malim cugom po lejpoj krajini. V Bogojini je predstau lejtimi Jože Plečnik začno zidati cerkev, štero je napuno s piskrenimi posaudami prekmurski ločarov. Gorpoiskemo eške rotundo v Seli, Ljutomer in Jeruzalem.

Predsedstvo je melo djilejš pred občnim zborom.

prave Beáto Sziklai tö. Na začetki občnoga zbora smo se navzauči z enominutnov tüüčov spominali na tri člane, šteri so več nej z nami: na Antala Cserpnyáka, Jenőna Krajczára in Jánosa Farkasa. Predsednica društva Ibolya Dončec Merkli je tapravla, kak je društvo vertivalo v preminaučom leti. Meli smo 13 programov, štere smo vküper držali s Sombotelkov slovenskov samoupravov, štera je té programe pomagala s penezami tö. Februara smo radi bili, ka so kurenti prišli v Somboteu ranč tak. Ženske so njim na palce gorvezale šnajctekline/vacalejdjece. Na cvejtno nedelo smo se s člani muzejskoga društva pelali na Verico in v Ritkarovce. Ništerni batrivni so pejški dozjopojdli bejdvej vesi. Vsi smo si pa poglednili izine numere z domanjimi imeni. Majuša se nas je na Verico pelalo samo osem, ka smo mi tö vlekli in pekli reteše vküper s porabskimi vesnicami. Juniuša nas

stolnici Murske Sobote. Slovenski in vogrski smo molili očenaš, zdravamarijo in jasvörjem. Pri Bukovniškom jezeri teče vretina svetoga Vida, gde smo si oči mujli. Piti smo nej mogli z vodé, ka se je samo eden tenki cürek cüzno z vretine. Zavolo veuke ice je skor sfalila voda. Augustuša sta nas v slovenskoj izi v Škanzeni gorpoiskala dva slovenskiva muzikanta iz Pešta: Erzsika in Peter Kondor. Igrala sta vküper z našim fudašom Francekom Mukičom, spejvale pa so cüj Sombotelke spominčice. Iz Števanovec sta prišli dvejljuški in nas včile rauže rediti s kreppapéra. Septembra smo se v Monoštri srečali s porabskimi Slovenci na Narodnostnom cerkvenom in Državnom slovenskom srečanju. Konec septembra smo si pá leko poglednili tri lejpe filme iz Slovenije. Oktobra smo malo nutzakürili v peč v slovenskoj izi, ka bi vidli, kak vögleda dijnata iza in kak v njej dene po dimi.

Člani društva glasujejo.

Na občnom zbori smo se pogučali za letošnje programe tö, šteri pá bau 13. Tau leto se spominamo 140. oblejtnice rojstva in 80. oblejtnice smrti Avgusta Pavla. Januara smo gorpoiskali njegvi grob v salezijanskoj cerkvi. Na venec je iz kreppapéra naredla spominčice Erzsi Aranyi. Po tistom smo koškice lüпали pa poslušali pripovejst, štero je Pavli njegva mati poslala s Cankove v Bratislavo, gde je biu sodak. Februara smo se veselo odpelali na borovo gostüvanje v Slovensko ves. Marciuša smo se vküper s sombotelskimi Madžari spominali na Avgusta Pavla v Somboteli in na cvejtno nedelo v Monoštri pa Slovenskoj vesi. Letos mo se dvakrat pelali v Slovenijo. Na gradi

Juliuša bi radi šli na Porabski den na Gorenji Sinik, ka bi vidli, kak so inda s kosauv žetvo delali. Komaj čakamo, ka septembra pá leko gledamo slovenske filme. Letos mo Slovenci organizérali Sombotelki narodnostni den. Pá v Škanzeni, če se nam posreči. Za november so nas pozvali budimpeštanski Slovenci, vküper mo svetili advent. Uni do spejvali, mi mo pa rauže redli. Edno leto je pá kauli prišlo. Na žalost nas je pá menje gratalo. Malo nas je v Somboteli, depa vküprdržimo. Na konci občnoga zbora smo lejpe stare domanje slovenske naute spejali.

*Marija Kozar
Kejpi: Dušan Mukič*

... DO MADŽARSKE

Kakšna bo volilna udeležba?

Kar 98 odstotkov volivcev stranke Tisza zagotavlja udeležbo na letošnjih parlamentarnih volitvah in enak odstotek jih je neomajnih pri odločitvi, da bodo glasovali za Pétra Magyarja in njegovo ekipo – je razvidno iz raziskave Raziskovalnega centra 21, opravljene med 2. in 6. marcem. Torej raziskava kaže, da so privrženci opozicijske stranke Tisza ne le bolj navdušeni, temveč tudi bolj odločni kot privrženci Fidesza, saj 86 odstotkov podpornikov vladnih strank trdi, da bo zagotovo odšlo na volitve; 11 odstotkov pa jih je udeležbo navedlo le za verjetno. Tudi to ni slab delež, vendar – opozarja portal – je bila pred preteklimi volitvami zavezanost in navdušenost privržencev Fidesza vedno večja kot pri volivcih opozicije. Samo 51 odstotkov podpornikov manjših strank je prepričan, da bodo šli na volitve. Glede na celotno prebivalstvo je 83 odstotkov anketirancev izjavilo, da bodo zagotovo šli glasovat. Če bo njihov entuziazem zdržal do aprila, bo udeležba na letošnjih parlamentarnih volitvah največja do zdaj.

Madžarska je pri kakovosti življenja zdrsnila za pet mest

Gallup World je približno 1000 ljudi v 147 državah vprašal, kako ocenjujejo kakovost svojega življenja na lestvici od 1 do 10. Seznam je bil sestavljen na podlagi šestih ključnih vprašanj: BDP na prebivalca, socialni transferji, pričakovano trajanje življenja v zdravju, stopnja svobode odločanja, velikodušnost do drugih in zaznana korupcija. Deset naj-srečnejših držav: Finska, Islandija, Danska, Kostarika, Švedska, Norveška, Nizozemska, Izrael, Luksemburg, Švica.

Madžari so v primerjavi z lanskim letom zdrsnili za pet mest in na seznamu 146 držav zasedli 74. mesto. Za njimi je le nekaj evropskih držav: Moldavija, Rusija, Bolgarija, Grčija, Turčija, Ukrajina. V skoraj vseh evropskih državah so torej bolj srečni kot na Madžarskem.

BREZI MESA TÖ ZRASTÉ

Štirideset dni brez mesa je nej léko preživeti, sploy pa tistim, steri fejest radi majo mesau. Gnesden se že samo malo lüstva posti, prvin pa vsikši, istina, prvin je ovak tö nej bilau

dosta mesa na stauli, samo v nedelo, če kakšni falajček. Vejn ranč zato je lüstvo tak fejest čakalo vüzem pa šunko pa ranč tak svetek tö, steri je velki verski pomen emo. Kak bi pa nej emo, vej pa Jezuš Kristuš je na velki petek trpo pa mrau za nas. Kak se je prvin pa kak se gnesden vüzem

Diakon Róbert Császár pri liturgiji na veliki petek v Sakalovcích pri svetlobnem križu.

sveti, od tauga de nam diakon Robi Časar iz Sakalauvec pripovejdo.

- *Robi, kak se nazaj spominaš, kakšni so bili vüzmi v tvoji mladi lejtaj, ovakši kak so zdaj?*

»Pri nas doma je vüzem vsigdar velki svetek bijo, vsigdar je krščanski svetek bijo, nej smo zavca čakali. Kak mlajši smo ga čakali, depa tistoga ipa smo bola samo kakšne jajčke pa male zavce dobili iz čokolade, darilo nej. Vsigdar smo v cerkev šli, ranč tak na velko soboto, gda je procesija bila, pa ranč tak drügi den, v nedelo k meši.«

- *Kak se nazaj spomniš na velko soboto, ka se je tašoga reda delalo?*

»Najbola mi tau na misli pride, ka vsigdar se je šunka tjüjala na velko soboto, depa dja sem nej, vej ga Baug, rad emo šunko.«

- *Nej bi mislo, ka je taši člo-*

vek, steri nejma rad okaje-no, küjano šunko.

»Še zdaj sem nej tak fejest za šunko, pa za drügo mesau tö nej. Mena je že te nej trbelo mesau, gda sem mali

plücnili ali vodau smo vledjali pa te tak smo tau dolazaprli v vrnjicov. Gda je že zavole plina bilau, te smo spico vožgali pa vcuj k lüknji smo go podržali. Vejš, kakšnoga je tau dünilo, glas je vse po dolaj lejto! Sledkar so tam, gde je zdaj svetlobni križ, večkrat odjenj zakürili (kres) pa ranč tak drügi tö po drugi bregaj, depa tak fejest smo nej vküpojdlj, telko nas je nej bilau kak zdaj na Gorejnjom Seniki. Gda smo že vekši bili te smo na vüzemski pondejlek kaulak po vesi ojdli pa smo dekile s kölninom (kolonjska voda) malo polejali. Gnesden tau-ga že tö nejga, bola samo v družini odijo kaulak pa tiste ženske polejavajo.«

- *Kak je bilau pri vas doma na vüzem, gda si že mlajše emo?*

»Vüzem je pri nas, v moji družini ranč tak ali še bola krščanski svetek, kak gda sem dja mali bijo. Kak je človek starejši pa ma Baug pamet bola presvejti, te že

Družinski kejp, gda se se je sin Kristóf zdavo.

razmejš tö pa še bola vörvleš. Pri nas so mlajši tak gorrarasli, ka na vüzem je neka vsigdar üšo k liturgiji, še tašoga reda tö, gda so mlajši mali bili. Gnauk sem dja bijo doma z mlajši pa je žena išla na liturgio, drügo

leto pa obratno bilau. Zdaj, gda so mlajši že zrasli, ka smo že nazaj v Sakalauvce prišli, zdaj je tak, ka vtjüper ojdimo k liturgiji na Gorejni Senik na velko soboto. Tau je zelo lejpa liturgija na velko nauč, malo je duga, depa eden odrasli katoličanski

Robi veliko pomaga pri mešaj domanjomi župniki Tibori Tóthi.

človek s tauga že vse razmej.«

- *Kak vi doma post držite, kak se postite?*

»Moji stariške so post fejest držali. Gnesden je tau že bola moderno, edni so tak, ka v cejlom posti ne djejo

djo, tau je zame nej post, zavolo toga se dja k tauma držim, ka ne pijem v posti alkoholno pijačo. Vidiš, mesau mi ne fali, depa pri pijači mi večkrat naprej pride, kak rad bi zdaj spiu malo vina ali piva. Tašoga reda pred vüzmom več molimo,

vsikši keden odimo pa molimo po križevi pauti v Sakalauvci tö.«

- *Kak diakon kak zdaj preživeš vüzem?*

»Bola globko, depa več nalog tö mam, kak pri liturgiji tak pri meši. Kak je človek bola starejši bola prežive, dožive vüzem.«

- *Pa kak vidiš drügo lüstvo, prvin so bola vörni bili ali zdaj?*

»Če kakšno nevolu maš, te prvin ali sledkar se vrneš k Bogi. Sploy pa zdaj, gda se vsepovsedik kolajo, zdaj lüstvo bola vüpanje ma v njem. Baja je samo tau, ka samo te se obrnejo k njemi, gda je nevolu, ovak ga pozabijo. Gda nam dobro dé, gda vse mamo, te se menje misli na Boga. Človek misli, ka je vsemogočni, ka vse leko napravi. Zato so dobri svetki, tašoga reda se malo stavimo, pomirimo pa pre-mišlavamo malo od sebe pa od sveta.«

Karči Holec

ZIDINE PRIPOVEJDAJO

Primož Trubar za prvo-ga slovenskoga pisatela vala. Neje pripovejsti ali romanov piso. Trubar je vörske knjige vödavo. Dokumenti so si nej gnaki, na steri den je na svejt prišo. Zvekšoga vala, ka se je tau mejseca junija leta 1508 ali leta 1509 zgodilo. Gvüšno pa se vej, ka za njegvo rojstno ves Rašica na Dolenjskom vala. Njev- vi oča Mihael Malnar je mlin emo. Mlin je kamle za zrnje mleti poganjo pa žago ranč tak. Gnes na tistom mesti dva velkiva rama stodjita.

Trubarjeva domačija

Ka je od časov držine Malnar ostanolo, so fundamenti, na sterij té velki mlin stodji. Na tom mesti je Primož Trubar samo 12 lejt živo. Po tejm aj bi več nigdar nej domau

Primus ali Primož je dva brata emo; Jurko pa Andrej sta se tadale Malnar pisala.

Ranč od oče držinsko

Mlin na potoki Rašica samo zmejs mela, ne dela, zidine pa so nej iz časov, gda je Trubar živo. Kaulak 200 lejt so stare, na velke pa na tiste čase prej 500 lejt nazaj spominajo.

ménje nam od toga pripovejda, ka držina je že dugi na mlini delala. Na Dolenskom mlinari eške gnesden malnar pravijo.

Tüdi mama Gera se je v držini mlinarov narodila. Od nji je takzvani Temkov mlin biu. Nin 400 mejterov više gor po potoki od Malnarovoga je stau. Kak sta se Gera pa Mihael oženila, držina je preci bogata grata.

Zakoga volo je Primož od mame držinsko ménje Trubar prejkvzeu, se vnaugi spita- vajo. Leko ranč zatoga volo, ka daleč od dau-

mi po svejti je vandrivo pa njemi je mama falila. Leko pa se je kaj z očom svado, gda je od daumi v šaulo mogo iti. Primož se leta 1526 že Trubar piše. Njegva pisma iz leta 1528 nam pripovejdajo, ka sebe kak Truber ali tüdi Trubar podpiše. Mlin na Rašci je mleu, kak je voda tekla. Življenje mladoga Primoža je neka drugo nut v mlin življenja napelalo. Tak leta 1520 Primoža na Reki najdemo. Gnes je

Človek bi žmetno razmo, ka bi Trubar iz Ljubljane domau k mlini nej prišo. Leko, ka se je takše zgodilo, depa od toga je nin nika nej napisano. Ranč tak se za eno pismo ne vej, ka bi ga starišom piso. Nisterni najbolje za istino pravijo, ka zatok je zmejs domau ojdo.

prišo. Depa mi malo njev- go ménje poglednimo. Gvüšno, ka so se imena v Trubarovom časi vcejlak ovak pisala, kak gnes šegau mamo. Kak Primus Malnar je okrščeni biu. Njegva mama je kak Gera Truber bila okrščena. Za eden čas je Primož držinsko ménje od mame prejkvzeu. Tak se je Truber piso, v modernoj rejči se njemi Trubar pravi.

Mlin zmejs eške na kamen kaj zmele. Depa, tau zmejs za turiste napravijo, aj se vidi, kak so inda melo delali.

Reka varaš na Hrvaškom, inda je znautra krajine

mle. Tüdi tau, aj meša v domanjoj rejči bau. Tak je v nemškoj pa domanjoj rejči predgo.

Vej se, ka mama Gera je leta 1536 eške živela, brata pa sta na mlini delala. Za Trubara pa mira nej bilau. Vse menje se katoliškoga včenna držiči, leta 1540 oprvin iz Ljubljane mora bejžati. Za eden čas nazaj pride, leta 1547 se za protestanta da vözglasiti. Eno leto po tejm za vsigdar iz

Ne vejmo, kak je mali Primus vögledo. Té portret je leta 1582 Jacob Lederlein za njegvo knjigo Ta celi novi testament naredo. Trubar v rokej knjigo drži. Tau nam od toga pripovejda, ka je pisatel biu.

Kranjske biu. Pa je tam nej dugo ostano, že po enom leti se za plebanoša v Salzburgi tadale vči. Tak

domanje krajine odide. Na Nenškom živé, tam se tüdi ožene. Najbole naprej valaun pa je tau, ka

V Trubarjevi domačiji gnes muzej živé. V njem se leko vse od njegovoga dela pa živelnja zvej. Ranč tak tüdi od 26 njegovij knjig, ka ji je od leta 1550 pa do smrti 1586 napiso. Zaprav, ena je po njegovij smrti vöprišla.

je daleč od domanje krajine ostano, po steroj so divdji Törki besneli. Tak so tüdi Malnarov mlin skur do kraja porüšili, na nauvo so ga mogli zidati. Eške prva pa je v Ljubljano prišo, je v Trsti v njega semen bilo posajeno. Po Evropi se je že včenjé Martina Lutra širilo. Katoliški Trubar vse bole nauvo krščansko včenjé gorge-

leta 1550 prvo slovensko drüknivano knjigo vöda. Knjigi Katekizem ali originalno Catechizmus naslov da, Slovenci se leko oprvin v domanjoj rejči s krščanskim vörvanjom spoznajo.

Primož Trubar je v cerkvi v Derendingeni pokopani. Prvo slovensko pero v tihinskoj zemli počiva.

Miki Roš

Pohod v dolino zvončkov

Narava nam vsako leto razkrija svoje čarobnosti, predvsem spomladi, ko se počasi prebuja po mrzli zimi. Porabski gozdovi se spomladi spreminjajo v pravo čudežno pokrajino,

njihove naravne zaklade. Pravzaprav za to nismo krivi, saj dobro vemo, da v naših gozdovih veliko delamo, predvsem po februarški ujmi. Znaki tega ekstremnega naravnega pojava

100, kar je organizatorje zelo razveselilo. Mladi in starejši smo se med pohodom veliko pogovarjali, si pripovedovali zgodbe in s tem krepili slovenski porabski duh ter dobre

obarvano s svežimi barvami, nežnimi melodijami ptic in seveda tudi z zaščitenimi vrstami rastlin, ki pokukajo iz snega, ki je še ostal v senčnih delih gozda, da označijo pohod pomladi.

so še vedno vidni in bodo ostali še dolgo, saj je škoda neprecenljiva. Kljub temu pa pomlad ne izostane, zato so se tudi letos pojavili lepi beli zvončki med podrtimi drevesi.

Sakalovska slovenska narodnostna samouprava je prav z namenom, da odkrijemo naše zaklade, organizirala pohod v znano dolino zvončkov, kjer se počutimo, kot da bi stopili na pravo cvetlično preprogo. Na dogodek smo povabili tudi Slovenske narodnostne samouprave iz Andovcev, Verice in Števanovcev ter s tem spet organizirali srečanje južnega Porabja, ki je – bi lahko rekli – že tradicionalno. Ob 13.30 smo se zbrali pred sakalovsko cerkvijo in se skupaj odpravili na približno tri ure dolg pohod. Udeležba je bila letos rekordna, tudi zaradi sončnega vremena, zbralo se nas je skoraj

prijateljske vezi med nami. Veričanom je bila dolina peš bližje, zato so nas že čakali tam, kjer smo naredili skupinsko fotografijo in še nekaj posnetkov za družbena omrežja. Če je kdo od Porabcev v nedeljo zvečer odprl Facebook, je bil preplavljen z našimi fotografijami, saj so vsi delili lepote naših gozdov.

Po napornem, a prijetnem pohodu smo se vrnili v Sakalovce, kjer so organizatorji za vse udeležence pripravili manjšo pogostitev z domačimi dobrotami. Pekli smo slanino, šunko in klobase, zraven pa jedli svež hrustljav kruh, ki smo ga pripravili dan prej na delavnici peke kruha s pomočjo Alojza in Agice Hanžek v Etični hiši. Seveda ni nam manjkalo niti "kralja domačih izdelkov" žganja, zato smo v dobrem in klepetavem razpoloženju preživeli čudovit dan. Prav lepo praznovanje je bilo to tudi ob mednarodnem dnevu žena. Naš prijeten popoldan je krepil vezi med južnoporabskimi vasi in prav v tem duhu bomo nadaljevali sodelovanje tudi v prihodnosti.

Noémi Illés

Turisti prihajajo iz okolice in tudi iz bolj oddaljenih koticov države, da bi odkrivali griče slovenskega Porabja. Toda mi, Porabci, le redko opazimo, na kako čudovitem kraju živimo, in prav zato le redko obiščemo naše gozdove, da bi odkrivali

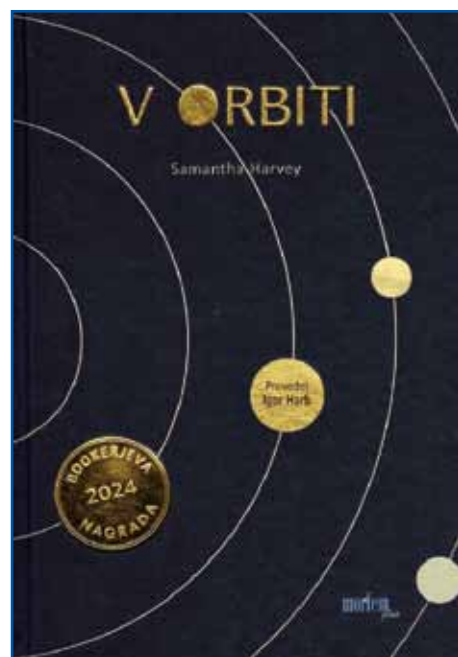
bja, ki je – bi lahko rekli – že tradicionalno. Ob 13.30 smo se zbrali pred sakalovsko cerkvijo in se skupaj odpravili na približno tri ure dolg pohod. Udeležba je bila letos rekordna, tudi zaradi sončnega vremena, zbralo se nas je skoraj

Samantha Harvey, Morfem, 2026

V ORBITI

Roman V orbiti spremlja šestčlansko posadko astronautov in kozmonavtov med enim samim dnevom kroženja okoli Zemlje. Zgodba je razdeljena na šestnajst orbit, v katerih se izmenjujejo svetloba in tema. Dan in noč si sledita na devetdeset minut, s tem pa se razrahlja tudi običajno doživljanje časa in bližine.

Znanstvena rutina življenja na vesoljski postaji se prepleta z intimnimi mislimi posameznikov. Vsak izmed članov posadke nosi s seboj spomine na dom ter razmisleke o odnosih, izgubi in minljivosti. Eden osrednjih čustvenih poudarkov romana je novica o smrti matere ene izmed astronautk. Ta dogodek še poglobi razmislek o razdalji med telesno odsotnostjo in čustveno vezjo z Zemljo.

Zemlja se iz orbite razkriva kot nekaj hkrati veličastnega in krhkega. Pojavi se kot dom, mati in arhiv človeškega življenja.

»Sijanje zraka je zdaj peščeno zelenkasto rumene barve. Pod njim je v praznini med atmosfero in tlemi puh neona, ki se premakne. Vzvalovi, se razlije, postane kot dim, ki se vali čez obličje planeta;

led je zelen, svetloba dobi robove in ude; guba se in odpira. Pritiska ob notranjost atmosfere, se zvija in pregiba. Navzgor pošilja oblake. Sije fluorescenčno in se krepi. Nato detonira v stolpih luči. Izbruhne skozi atmosfero in vzpostavi tristo kilometrov visoke stolpe. Na vrhu teh stolpov je pas magnetne, ki zakriva zvezde in prek oble se vali svetlikajoče mrgolenje kotaleče se svetlobe, utripajoče, trepetajoče, razlivajoče se svetlobe, in globina vesolja je zdaj zarisana s svetlobo. Mimo drvijo kometi, tam so bližnje zvezde, za katere se zdi, kot da se obračajo, tam so oddaljene zvezde, fiksirane v svoj del neba, onkraj njih pa pikice, ki jih je komaj mogoče videti.«

Avtorica z narančnim in zadržanim literarnim slogom povezuje znanstvene opise z eksistencialnimi vprašanji. Roman bralca vabi k počasnemu branju in dolgotrajnemu razmisleku.

To je knjiga, ki ostane z bralcem tudi po zadnji strani in ponuja redek pogled na človeštvo z razdalje, s katere se razkrije njegova ranljivost in lepota. Avtorica je za roman prejela prestižno Bookerjevo nagrado leta 2024.

Pripravila Jana Balazič,
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

porabje.eu

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	OPLOV KOMBİ	NEKDANJI GENERALNI SEKRETAR OZN (KOFI)	PALČEK	ZADETEK PRI KOŠARKI	ZVEZNA DRŽAVA V ZDA	PALICA ZA VODENJE DOLGOV Z ZAREZAMI	KNIŽNA JUNAKI- NJA IZ VIŠOŠKE KRONIKE
					PUSTNA SEMA						2	
					ZDRAVNIK SPECIALIST ZA ONKO- LOGIJO		5					
					GLAVNO MESTO POLJSKE	9			12			
					BALERINA KLAŠNJA				KU, TOLKAČ AM. PEVEC, KRALJ POPA (MICHAEL)			
					ZIMSKA PADAVINA							
POMOČ: COTONOU GIDEK MOVANO ROVAŠ	NEKDANJI KUBANSKI DIKTATOR (FIDEL)	PRED- PRAŽNIK	AZJSKA DRŽAVA Z GLAVNIM MESTOM BANGKOK	SAM NEILL			IGRALKA ŽELEZNIK		13			3
NAJVEČJE MESTO IN TRGOVSKO SREDIŠČE V BENINU		8		OSNOVNA ŠOLA			BRZDA Z JERMENI					
DIPLOMAT- SKI PRED- STAVNIK						OGLEDALO						
LESK, SIJAJ				PRAŠICEK			10			AYRTON SENNA		
NAJVEČJA JADRAN- SKA LUKA				TANKA, MREŽASTA TKANINA				4		SIROK PAS PRI KIMONU		
ŽGANJE				6								14
ŠPEGLAR		7										

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	7	5	8	9	4	10	11	12	13	14
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----

SLOVENSKI UTRINKI

Nauvo oddajo Slovenski utrinkov
si leko poglednete na televizijskom programu
Duna TV v četrtek, 9. apriliša, zrankoma v 6.52.
Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič na kanali
Duna World gnaki den zadvečerka v 13.51.
Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi:
<https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>
Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored
TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
<https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

	3			5			2	
			7		1			
1		4	6		2	7		3
		2				8		
	1	7		2		6	4	
	8	3	5	9	6	2	7	
	4	8				3	1	
				6				
		5	3		9	4		

PET ENAKIH PIRHOV

Med pomešanimi pirhi poišči tistih 5, ki so si med
seboj povsem enaki!

Slovenski rod tod še živi

Zveza Slovencev na Madžarskem vas vljudno vabi na predstavitev zbornika Slovenski rod tod še živi, ki je izšel ob 35-letnici njenega delovanja.

Predstavitve bo v torek, 14. aprila 2026, ob 16. uri v Slovenskem domu v Monoštru (Gárdonyi utca 1, 9970 Monošter).

Slovenski rod tod še živi je jubilejni in spominski zbornik, s katerim je Zveza Slovencev na Madžarskem obeležila 35 let svojega delovanja in počastila spomin na tri svoje pomembne pokojne člane – dolgoletnega predsednika Jožeta Hirnőka in sekretarki Ireno Barber ter Ireno Pavlič. V prvem delu z naslovom *V zrcalu časa* zbornik podaja pregled življenja porabske slovenske skupnosti v obdobju 1919-2025. Drugi del zbornika pod naslovom *V valovih sedanjosti* postavlja v ospredje ZSM in njeno razvejano dejavnost

danes. Tretji del zbornika z naslovom *Ostajajo z nami* je posvečen Jožetu Hirnőku, Ireni Barber in Ireni Pavlič. Predstavitve njihove življenjske poti ter njihovega delovanja v ZSM dopolnjujejo spomini njihovih sodobnikov – sorodnikov, sodelavcev, prijateljev – ki so opisali svoje skupne poti z Jožetom in Irenama. V četrtem delu zbornika pod naslovom *Zapisana beseda Jožeta Hirnőka, Irene Barber in Irene Pavlič* je predstavljena njihova publicistična dejavnost, tej pa so dodane njihove celovite bibliografije, ki zaključujejo zbornik.

MATERINSKI DAN V BUDINCIH

28. marca smo se člani Folklorne skupine ZSM Gornji Senik z veseljem udeležili slovesnosti ob materinskem dnevu, ki je potekala v dvorani vaško-gasilskega doma v Budincih. Dogodek, pripravilo ga je Kulturno-umetniško društvo Budinci v sodelovanju z Zavodom za turizem, šport in kulturo Šalovci, je bil poln toplote, iskrenih čustev in lepega kulturnega programa. Na odru so se poleg nas predstavili Vrtec Šalovci, Osnovna šola Šalovci, Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci ter Društvo

upokojencev Šalovci. Ponosni smo, da smo lahko s svojim nastopom prispevali k praznovanju in počastili vse mame. Hvala organizatorjem

za povabilo in prijetno druženje.

*Gyöngyi Bajzek, mentorica
FS ZSM Gornji Senik*

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gárdonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

Pod Srebrnim brejgom ...

...se je zgodilo tisto, ka so vnaugi gučali. Kak so se 22. marca volitve (választások) zgotovile, pacin je dragši grato. Ja, več si je nej politične reklame trbelo delati. Nej dugo po tejm se je tisto zgodilo, ka je niške nej čako. Eške od snejga kvar se je nej popravo, nauva nevola je prišla. V ni-sterni mestaj je nej samo veter na velke fudo, vijer je biu. Pa se je znauva ne velke drevdje podejralo, elektrika je sfalila. Kak bi k nam tisto prišlo,

Nika pa Domen sta tau leto nauve granice v skakanji na smučaj postavila. Daleč najbalkšiva od vsej sta bila, Nika med ženskami, Domen med moškimi.

ka smo nin od daleč samo na teveni leko gledali. Ja, takše se zdaj na domanjom pragi godi. Ka bi vse tau nej zavole bilau, se skur vsikši den politični parket pomalek gor vužiga. Ka pa se prejk slejgnjoga vikenda v mejseci marci na vse vküper tapozabi, je držina Prevc brigo mejla. V Planici je biu športni svetek, kakšnoga eške lidgé ne paunijo. Vsikši den je prejk 25 gezero lidi prišlo skakenje na smučaj gledat. Zaprav, v Planici se na smučaj leti (repülnek). Sestra pa brat Nika pa Domen Prevc sta znauva pokazala, zakoga volo za najbalkšiva na svejti v tom športi valata. Tau leto se je že zgodilo, ka brat pa sestra sta na isti den prviva bila. V Planici se je gnako zgodilo. Pa nej samo tau, Nika Prevc je najdale od vsej žensk na svejti letejla. Njeni rekord 242 pa pau mejtera

Božidar pa Julijana Prevc pet mlajšov mata. Štirge od nji so skakali ali pa eške skačejo. Samo najbolje mlajša, Ema neške na smuče stanoti pa z njimi skakati.

eške par lejt nazaj je za nejmogaučoga valau. Zavolo toga so ženske samo eške dobri 10 mejterov zar za moškimi ostanole. Brat Domen je lani najdale na svejti leto, pri 254 pa pau mejtri je na smučaj »doj prišo«. Tau leto je moškoga rekorda nej bilau, je pa Domen v sezoni 2025/26 daubo vse, ka se v tom športi leko dobi.

Vsi se spitavajo, ka brat pa sestra v svojom tejlji mata, ka sta tak dobriva. Oba skur v eden glas pravita, ka držina njima največ znamenuje. Tista držina, iz stere sta vöprišla. Oča Božidar je mlajšom zar za domanjim ramom malo skakalnico naredo. Tam so eške mlejšni kaulak lamp skakati začnili.

Srebrni brejg eške kak vej, ka vse dobro se v držini začne. Od toga držina Prevc vej največ povedati pa rad bi biu, če bi steri od mladi Prevčov na njemi skako. Leko samo tak skače, nej trbej na nogaj smuče meti.

Miki Roš